

romanitzaria en **eixzondanda*. La influència de quasi-sinònims com *ufana* o *CENA* (i fins la *campana* del re-fetor, tritllejant a 'recalcandum cibum!'), junt amb el pas de *MERENDA* a *berena*, o d'*OFFERENDA* a *ofrena* o (*auferena*, faria la resta; però arribant només fins a *x(a)ondana*, car *ABUNDARE* continuava vivint, en cat. i en oc. ant., en la forma semi-popular *aondar*, i això protegia la *-nd-* interna. Potser d'aquí també *Xondo*, malnom d'una família mall. de StJoan de Sineu.

Hí hauria doncs relació, potser no gaire directa, amb *EIXONAR*. Amb aquest es relaciona realment l'ariegès *eixxaunà* «étendre: mettre le linge à sécher» que l'*ALGc.* (III, 719) recull a la Bastide-Serou, i on *au* sembla realment suposar II. *-ABU-* (doncs, *EXABUNDARE*).

Xondroiar, V. *sodegar*

Xonga 'esquella abombada' (Priorat, BDC XIX, 221), onomatopeia paral·lela al sinònim *borromba*, i alhora inspirada en *jònega* 'vaqueta'; però *Pinyas* (*Butll. Cl. Pir. Tssa.* II, 172), en el mateix poble de Poboleda, posa «la campana *xonga*: la campana badada o crivellada», de manera que sembla que hom hi hagi confós una mica el gitano *lungo* 'lleig, pesat', d'on prové el cast. *CHUNGA* (*DCEC/DECH*).

Xono, *xonxo*, -a, V. *xona*

XOP, I, 'pollancre', vell castellanisme, del castellà *CHOPO*, fonamentalment arrelat a tot el P. Val., on és ja ben antic, i també a tot el sector Sud i Centre del català occidental; intrusió que s'explica per la gran quantitat de fusta de pollancre que s'importava, pels rius *Fbre*, *Millars*, *Túria* i *Xúquer*, de la conca alta d'aquests rius, terres abundants en pollancreda, i pels plançons i esqueixos de qualitats especials del gènere *Populus*, que s'hi desenrotllaren, sovint assajats en les nostres terres, gràcies al renom que en corria; el cast. *chopo* prové d'un *PLŌPPU* variant vulgar del nom llatí *pōpulus*. □ 1.ª doc.: fi del S. XIV, Eiximenis, parlant de l'Horta valenciana:

«Olms, verns, àlbers e *xops* ---» (*Regiment*, NCl., 29.10). «Me féu membrant / fos recordant / del manament / --- / 'Lo món omplir' / degués complir / --- / —Bé saps l'exemple / —dix— de Sent' Ana, / com canya vana, / pòpul, *chop*, àlber, / olm, vern e sàlzer, / qui fruyt no fan / e al foc van», *JRoig* (*Spill*, 6167). També en trobo un testimoni poc recent a la PnaCast.: «fonc posada una fita a la soca del *chop* de la marjal» 20 any 1644 (*Traver*, *Antigs. CastPna.*, p. 138); «*çop* [*jòp*]: *chopo*, àrbor», *CRos*, 1764, 134; «L'Arbre de Sen Jusèp en Millena: tots los anys, el dia del Sant titular d'eixe poble del --- partit de Cocentayna, planten els seus veïns en la plaça l'arbre d'este nòm, qu'és un *chop* vèrt, molt alt, el qual pèlen y ensabonen, de dalt a baix, deixant-li al còp unes quantes rames, en les qu'enrastren --- bunyòls --- un pollastre ---: els aficionats a pujar van fent provates y, el que més, puja dos o tres vares y cau a terra ---», *MGadea* (*T. del Xè*

I, 6).

En tinc nota de tot el País: *Los Çòps*, indret pantanós a Torre Gargallo, prop Morella, amb un *çop* que fa de *jóca*; *çop*, -ps, Salzadella, Vilafranca del M., la Vall d'Alba, Burriana (1961). A l'Albufera, una eina de pesca o de navegació que ha de surar, m'expliquen que la fan de *cóp blañk* ('àlber?'), perquè la d'altre arbre s'afonaria; dels desmais en diuen *çòps ploraçrs* o simplement 'plora(d)ors' (Palmar, 1962). *Canal de çòps* a Gandia, *Fonteta 's çòps* a Tàrbena, un *çop* Biar etc. (1963).

Altrament és també de més de la meitat Sud del cat. occid., però allí amb *ó* oberta: anotava *çop*, 1923, dels molts del voltant de Benifallet; igual en el Priorat (Porrera, 1936), i tirant al Nord, a Flix, a Granja d'Escarp (1935) i àdhuc en el Baix Segre (Torres de Segre, 1964); encara s'estengué d'allà cap al Nord, però hi reprèn la *o* tancada: *La font del çop* (1956), *Cubells* (1964), i fins a Tiurana, «una mata de *çòps*» 20 «una clapa de pollancre» (1956); des del Montsec, i ja un poc abans, apareixen les velles formes indígenes que he detallat a l'article *POLL*; si bé, arran de la frontera lingüística, encara hi ha *çòps* a Roda d'Isàvena (1957).

Sobre el P. Val. escrivia J. G. M. (1955): «El *xop* no em sembla un arbre ben valencià: el *xop* d'ací és un *xop* blanc, que creix a la vora de séquies i corrents d'aigua, de fusta dolenta. *Poll*, nom d'arbre escàs, hauria estat substituït per *xop*, per la fusta de *xop* importada. La fusta venia abans pel riu *Túria*, fins farà uns 50 anys només, i els raiers eren tots xelvanos, de *Xelva*, de parla xurra. Els típics raiers xelvanos eren famosos, amb els seus tratges antics típics: fins els contractaven per tot Espanya, i Amèrica i tot. Únics que intervenien en el riu en tals feines, segons docs. ja del S. xv.

»Els troncs venien de lluny, sobretot de les muntanyes de Terol, més que les de Cuenca, serres riques en fusta. El transport de fusta pel *Túria* potser es feia ja a l'alta E. Mj. A més, hi havia el comerç, que es feia en la zona de la moderna plaça de Sant Domingo (ara Tetuan), on estava el convent dels Dominics, Capitania general, Ciutadella, Glorieta, és a dir de l'actual pont del Reial fins al de la Mar, on s'acumulaven els troncs i es feia el tràfec. Malgrat ser fora de la Muralla aràbiga, allí habitaven fins els notaris (el pare de StVicentF) que intervenien en els tractes, i tota mena de corredors i negociancs de la fusta. Quan Pere III féu la nova muralla, aconseguiren tenir portelles, i el portal de la Mar, a fi de tenir sortida al riu. Si això existia al S. xiv, la topografia urbana permet imaginar que els terrenys donats per Jaume I als dominics, tenien ja tal utilització, interrompuda durant els anys del setge de Jaume I. Segurament ja existiria a l'època musulmana tal transport de fusta pel riu. Els xelvanos raiers dels Ss. xix i xx tenien tipus de moriscs (tratges, costums etc.); i era un ofici tradicional, que es passaven de pares a fills.

En contrast amb les terres de l'Ebre, Baix Segre i P. Val., observem que en cat. or. s'ha mantingut per-